

Nr. 14.

II. gads.

26. jūlijā.

1922.

Laufšaimneeka darbs un usdewums.

Mehs sinam, tā daschfahrt statas uf semkopi un wina darbu pee mums un mehs sinam ari, ka schis usflats ir loti schours. Bet waj tam mas tā wajadsetu buht?

Tagadejais fastrehguma stahwollis laufšaimneezibā bes schaubam pahrees, bet mehs paschi, ar sawu darbibu, waram to pasteidinat waj aistawet. Sposchā nahlotne, kuru ir eespehjams šasneegt, nekad neatnahks, ja laufšaimneeks pats wina neatwedis. Laufšaimneeks ir weizis leelu darbu raschoschanas pazelschanā un šasneedsis krahshaus panahklus sawa aroda wisās nosarēs, bet winsch pametis bes eewehribas sawas politiskās un ekonomiskās intereses. Laufšaimneeks naw ari lopdarbibas laukā tizis deesin zil tahlū uf preekschu.

Jr maldigs tas usflats, ka politisko un ekonomisko jautajumu nosahrtoschana atstahjama weenigi waldibas šinā. Waldibas darbs ir

loti plaschs un swarigs, kadeht naw eeteizjams apgruhtinat wina ar leetam, kuras mehs paschi waram paweikt. Jr dsita pateesiba isteizeenā: palihdfti few pats un tew buhs palihdsets. Tee, kas eet pa otro, weeglako zelu, kursch neprasa tif dauds paschdarbibas, galu galā buhs peewihluschees. Weens no tagadejā laikmeta swarigakeem usdewumeem preeksch latra laufšaimneeka ir pehtit un eedšilinatees itdeenas politiskos un ekonomiskos jautajumos. Muhsu politisko un ekonomisko gruhtibu eemesli un zehloni ir weegli fataustami un ir atrodami ari praktiski pretlihdsetli. Jaattihsta plaschakos apmehros ihsta semneeku wadoniba, spēhjiga un palahwiga. Neatlaidigi, ja ari apdomigi, mums jaismehgina lopdarbibas eespehjambas. Tomehr netikai wadoneem, bet it wiseem laufšaimneekem jajuht un jaatmin leelā atbildiba, ko ari wini nes par teem pasahkumeem, ar ku-

reem wini šaistas. Wineem wajaga šaprašt un apsinates wišas tās gruhtibas, kuras japahrwar winu organisažijam un kamehr zihna wehl pilnā gaitā, neweens nedrihst sneegt palihdšibu waj meerinajumu pretneekam. Ur palahwigu, šapratigu darbu un puhlem un ari druslu pazetibas tagadejais gruhtais stahwocklis tiks pahwehrsts stahwocki, kursch paschos pamatos un wišas atteezibās buhs labaks par to, ko mehs jele kad lihds schim esam peeredsejuschi.

Zentisimees saweenot sawa spehka un sawu eespehjamibu apsinu ar dšilu atbildibas šajuhtu pret wišu semi.

Ja mehs pulzešimees un weenosimees kopdarbibā ar labakeem noluhkeem un labako apsinu, tad neweens ne- usdroschinasees teikt, ka no mums waretu draudet kautkuram kahdas breešmas, bet mehs buhšim leels spehks pee wispahrejas labklahjibas nodibinaschanas un nostiprinaschanas. Tahds ir muhšu zelsch! Duhšchigi turetees ari tagadejās gruhtibās, ar palahwigu zeribu štatitees preti gaischakai nahlotnei, kuru šagahdās wina pascha darbs un puhles, allasch paturot prahtā leelo atbildibu. Ir leela preeschroziba buht schis kustibas lihdsdalibneekam un weeta tur ir katram no mums. K. Ulmanis.

Pee teem, furi rada wehrtibas.

II.

Smilteneš kopmoderneeziba.

Nā un kad zehlfes Smilteneš kopmoderneeziba, un kahdi bijušchi tee apstahkli, furi scho, toreis jaunō, pasahkumu radijuschī?

Schis stahsts, kuru dširdeju no weena no zentigateem šchejeenes laukšaimneekem, kursch ari peedaližees pee kopmoderneezibas nodibinaschanas, ir tik interesants, tik raksturigs, ka ir wehrtis pafawetees pee wina drusku fihkat.

„Meisejās gruhtais šaimneeziktais stahwocklis, tā wišur, tā ari šcheit,“ eesahkas wina stahsts, „bij tās išschkīroschais treezeens, kursch noweda muhs pee kopmoderneezibas nodibinaschanas.

Gadus 30—35 atpakaļ weens no pašcheem galwenakeem smilteneeschu eenahkumu awoteem bij lini, ar kuru audšeschanu nodarbojās loti plaschos apmehros — nesalihdštinami wairak, nekā tagad. Bet tad linu zenās šahla krist, ristinsch bij japahrhod jau par 35 rbl. birkawā, un lihds ar to išfihka gandrihs wišī eenahkumu awoti. Šahla wairak peegreeft wehribas lopu audšeschanaī, bet tomehr nekahds leelus eenehmunus taiht newareja, jo šweests bij lehts — par mahrzinu šweesta šanehma labi ja 13—15 kapeikas. . . Sliktās, zinainās un krumainās ganibas,

šaprotams, peena raschoschanu ari neweiznaja, tāpat tā seemu išbarojamee šalmi.

Tad dširdejam, ka šchepat tuwumā esot apmetees kahds danu šeerneeks, kursch no peena taišot daschadus šeerus un šanemot leelu naudu, un ka tur štrahdajot ari kahda brihnisckīga mašhina, kura tikko išflautam peenam nonemot wišu krejumu, tā ka nekās wairs nepaleekot! Šchi peena mašhina mašhina weenu otru štipri intereseja, lai gan redsejuschi to nebijām. Dširdejam interesantas leetas par scho mašhīnu ari no kahda klameeru „šchimmetaja“ Meinhardta, kursch teiza, ka šchahda mašhina — zentrifuga — esot dabujama Rīgā un mašhajot 75 rublus.

Biju šatrahjis par seemu pahrdotajām šestahdam 40 rbl. un par lineem 20 rbl. Nisnehmos no kahda kaimina wehl ištruhstoschos 15 rbl. un nolehmu braukt uš Rīgu mašhīnu eegahdatees! Rīgā no Meinhardta aprakštito guloscho zentrifugu Omega newareja dabut, bet gan redseju Alfa kolibri zentrifugu, kura krejoja weselus 60 stopus peena weenā stundā. Tā tā man tehws bij jau kretni šamasgajis galwu par tahdam trakām eedomam — pirkt peena mašamo mašhīnu, tad nolehmam ar 2 žiteem kaimineem pirkt zentrifuga kopigi. Un

tà 1897. gadà radàs pirmà zentrifuga smiltenešchos. Zentrifuga strahdaja pa fahrtai weenu gadu katra dalibneeka mahjās, bet pahrejeje divi dalibneeki peenu nesa turp, jo dauds jau ta peena toreis mums nebij — tikai tā pa labai flauzenei. Drihs šanahzām tomehr matoš, jo weenam „komunaram“ bij peena ko greest gandrihs wofelu stundu, bet mums pahrejeem minutes 10—15. Tapehž pehž 3 gadeem atpirfu zentrifugu no šaweem beedreem, bet tee tuhliit eegahdajās few jaunās. Šchais trihs gados wišu apfahrtai bij pahrnehmis jau zentrifugu tihtls, jo labumi bij rokam tauštami. Te mehs ari pamafam fahkām nowehrot toš labumus, fahbus dob leelakas zentrifugas un leelaki pahstrahdajamā peena wairumi, jo fainneezibās bij daschada leeluma zentrifugas.

Drihs pehž tam Smilteneš cerihloja priwatas moderneezibas divi tirgotaji — Apfirts un Zelminsch. Wini maksaja deefgan labas zenas par peenu, jo fanehma par šawu šweestu 25—30 kap. mahzina, — zena, par fahdu mehš ziti, raschotaji, ir domat newarejām, jo par muhsu mahju šweestu dewa tikai 15—17 kapeikas. Tad fahkām few jautat, kapehž tas tā un waj ari mehš newaram šchahbus labumus preefch fewis guht. Par kopmoderneezibam gan nebtjām neso wehl leelu dširdejufchi (1909. g.), bet pahrdomajot nahzām pee flehdsena, ka ja jau reis šchee tirgotaji no fapirka peena taifa ašween weenlihdšigu, labu un dahrgi famafajamu šweestu, kapehž tad mehš pašchi to newaretu darit ar šawu peenu? Wij jadabun tikai wehl finat, uš kureent un kam wini fuhta šawu šarashoto šweestu. Ar leelām puhlem issinajām, ka uš Peterburgu, kà ari ta tirgotaja wahrdu, kurfch šweestu šanem.

Bahrunajufchi tiku tikām šcho jautajumu jau šawā starpā, noturejām beidsot 22. februari 1910. gadā Smilteneš semkopibas beedribā kopmoderneezibas dibinašanas šapulzi. Šchini šapulžē peedaližās 17 beedri-dibinataji. Šapulžē parafstijām kopmoderneezibas statusus pehž Špahres kopmoderneezibas statutu parauga un eewehlejām pagaidu komiteju no 3 zilwekeem, kureem bij jaruhpejas par statutu apstiprinašanun un wišas leetas tahkaš wirfifchanu. Pirmo statutu projektu tomehr waldbiba neapstiprinaja, pehž kam tika šafaulka jauna šapulze, kurā beedri-dibinataji pa otram lahgam parafstija no

galwenās semkopibas pahrwalbes atfuhitto statutu projektu un eefneedša atkal apstiprinašanai. 19. augustā 1910. g. statusus apstiprinaja, un jau 15. septembrī šanahza pirmā wispahrejā šapulze.

No fahkuma bij domats cerihkot twaika kopmoderneezibu, bet kad fahkām aprehkinat, tad redsejām, ka tās cerihkofšana ismaksā ap 15.000 rbl. Kulmaschina maksā 2¹/₂ tuhstfoschus un tad to gruhiti eegahdatees, un juhs nu gribeet issweest 15 tuhstfoschus preefch kopmoderneezibas, par kuras eenešibu juhs nefa nesineet, teiza masduhschigee, kuru nekad un nekur naw truhzis... Tapehž šcho projektu atmetām un nolehām dibinat rokas kopmoderneezibu. Wajadsigo nandu — 3000 rbl. ašnehmamees no Smilteneš krahj- un ašdewkases pret beedru kopigu galwojumu. Telpas noihrejām no weetejās semkopibas beedribas (šcho Smilteneš kopmoderneezibas šchuhpuli apfkatiju — beedribas mahjas sehta 2 masinas istabinas, nedauds kwadratašu leelas — šchi šabeedriškā pašahkuma pirmā darba weeta), bet maschinas — 500 stopu rokas zentrifugu, kulkuzu u. z. — eegahdajamees zaur weetejo konsumbeedribu, kura dewa wislehtak. 12. nowembrī 1910. gadā kopmoderneeziba usfahka šawu darbibu. —

Katram jaunam pašahkumam japahrlaish daschadas behrnu šlimibas un kaites, nebij tas zitadak ari ar muhsu kopmoderneezibu. Bet mehš gribejām strahdat un darbš gahja ar. Neraugotees uš 2 priwato moderneezibu konkurenzi un daudsajeem nelabwehkeem un darba jauzejeem, jaunais pašahkums atrada tomehr plaschu peekrifchanu un deenā šawedamā peena wairums ahtri auga, šafneegdams jau pirmā gadā 1000—1300 stopus deenā. Un tā jau pirmā gada pušotra mehnescha pašahwešanas laika kopmoderneezibā nodotas 87,975 mahrz. šwaiga peena, no kura leelakā daļa (9/10) pahstrahdata šweestā (raschotās 3347 mahrz.) un beespeenā (4643 mahrz.), bet neleela dalina pahrdota šwaigā weidā.

1910. g. beigās kopmoderneezibā škaitjās 25 beedri. Pirmā fahkumā šabeedriba ismaksaja beedreem 5 kap. par peena stopu, atstahjot galigu norehkinafchanos pehž gada rehkinu noslehgschanas. Beens tika peenemts pehž tauku šatura. Wahpeenu beedri fanehma atpakaš, aprehkinot 1 kap. stopā.

Drihs nahzām pee flehdsena, ka tas naw isdewigi, un ka lai guhtu leelakus eenahkumus, jakeras ari pee wahjpeena

ismantoschanas. Nolehmam tapeh3 jau nahkamã gadã pahreet ari us seeroschanu, preeksch lam bij jazel fewischts pagrabs.

Peena weedejeem wairojotees aisween gruhtaf nahzã leelos peena wairumus ar rokã zentrifugu nofretot, jo neweens negribeja 4 un 5 un wairaf stundas pa deenu greest zentrifugu . . . Ari peena peenem-schana gahja lehni, jo peens bij kannãs jaswer us dezimalwareem, bes tam katra kannã japahrbanda — beedros wehl truhka apfinã, ka us kopmoderneezibu deenam faqlabatu, fshabnu waj pat tanlu fatura finã „fshaubigu“ peenu newar west. Nonahzãm pat peh3 2 gadcem til tahlu, ka neweens negribeja peenu us kopmoderneezibu wair3 west, lai gan labi fapratãm no winãs fanemamos labumus: pee peena noboschanas bij pahraf ilgi jakawejas, til dauds jau eenahza par deenu peena un tahda bij rihtos gaiditaju rinda.

Tad fahãm atkal gudrot par twaika kopmoderneezibas eerihkoschanu. Tai laikã bij jau wairafã labi eerihkotas twaika kopmoderneezibas, kã ari notikuschas fweesta apskates, kurã nepahrprotami bija redsamãs fshahdu kopmoderneezibu preeksch-rozibas. Walde bij tapeh3 taiz domãs, ka ir nekawejoschi jaerihko twaika kopmoderneeziba un pee tam peh3 wisjaunatãm prafibam. Par 300 rubleem eeguwãm gruntsgabalu, kur zelt jaunu kopmoderneezibas ehku. Buhwes un eerihkoschanas isdewumus apreshinajãm us 13,000 rbl. Tee, kas fshai leetai bijãm tuwal, gan nehijãm drofchi, waj ar fcho sumu peetils, bet ziteem nelo netezãm, jo baidijamees, ka pasahkums tahdã gadijumã issjuf. Meh3 bijãm ari weenis prahkis, ka kopmoderneeziba jacerihko peeteekoschi plaschi, jo redsejãm, ka peensainneeziã apfahrtne ahtri attihstas un tapeh3 peena buh3 pahrpilnam.

Nepeezeeschamos lihdselkus aisnehmamees no Smilteneš-Palkmanes-Gauje-nes-Mumeisteru krahikafes pret wisu beedru kopigu galwojumu, un fchramees tuhli pee materialu faweschanas, kuru isdarija beedri par welti. Atkautos 13,000 rbl. bijãm isleetojuschi jau pee ehkãs buhwes ween, jo bijãm „atmirfuschi“ no fahkuma, ka kails jaleel fewischlã peebuhwẽ aij beesa ugunsruhra, un tapeh3 buhwe isnahza leelaka, nekã fahkumã bij parebset3 . . . Beedri, faprotams, fazehla par to leelu trazi, bet heigãs tomehr atfahwa buhwes kreditu

lihds 18,000 rbl., flittatã gadijumã lihds 20.000 rbl. Bet tas wis3 isgahja us buhwi ween un tapeh3 maschinu eegahdaschanai bij wajadfigãs jaunãs sumãs. Pamatã atmeni tagadejai ruhra kopmoderneezibas ehkai likãm 5. maijã 1912. gadã, kad kopmoderneezibã bij 30 beedru.

Kad nonahzãm lihds maschinu pasuhit-schanai, bijãm atkal jaunu gruhtibu preekschã, jo leela daka beedru gribeja eegahdatees masafãs lehtafãs maschinãs, lai gan bij fskaidri redsam3, ka tã3 buh3 nepeteekoschas. Kad pasuhittãs maschinãs peenahza, tad israhbijãs, ka firma pasuhittito maschinu burtus „famainijufi“ un atfuhitjufi dauds pahrafãs un dahrgafãs maschinãs . . . Atkal milfiga isrunaschanã, bet maschinãs tomehr palita kopmoderneezibã, jo peh3 eepafkoschanã un pahrfuhitfchanã isdewumu atwilkschanã fsharpiba neisnahza wair3 til leela . . .

Par fshahdeem faweem „grehkeem“ walde faprotams dabuja famakfat, jo 3 gadi nu bij apfahrt un jaunajãs wehleschanã ismeta wisus wezos no waldes laukã. Ari padomẽ nahza jauni laudis, jo newarot taf tahdus „nejehgãs“ atstahnt pee darbu wadifchanas. Tomehr mehrikis bij fahneegts — Smilteneš kopmoderneeziba bij eefahrtota tã, ka teescham wareja darbu darit un pee tam darit tã, kã to paschas leetas labums prafija . . . Un tas ir galwenais. Ari eetaifitee paradi pa pufei bij nomakfati jau lihds leelineeku laifam, bet tagad us kopmoderneezibas mahjaz naw ne kapeitãs paradn, neraugotees us pagahjuschã gadã isdaritãm deefgan prahwãm pahrbuhwem. Jaunã walde un padome strahdã wehl tagad un tas ir labi, jo nekãs wairaf fshahdeem fabeedrifkeem pasahkumeem newar faitet, kã beeschãs darbineeku mainãs. Wirmos 3 moderneezibas pasahweschanas gadus walde strahdaja bes atlihdsibas; bet tagad fanem neleelu algu, jo darba ir koti dauds.

Sahlot ar kopmoderneezibas nodibinoschanã deenu darb3 gahjis nepahrtraukti wisus fchos gadus, neapstahdamees pat leelajos jufu laikos. Kad moderneezibu nodibinajãm, no 16 beedreem bij peeteiktã 43 gowis, tagad ir jau ap 75 beedri ar 350 gowim, bet peena weedeju — pahrt 140; jo peenu nobod moderneezibã ari dauds nebeedru (wajaga tagad redset to peena weedeju rindu, kahda kustãs moderneezibas fehtã eefschã jau 4 no rihta!).

Peena webeju un beedru flaits aifween aug, un kahdreif it ehriàs kopmoderneezibas telpas tagad jau dauds par ſchauràm, neraugotees us pagajuschâ gadâ isdaritâ otrâ stahwa isbuhwi. Tapehž nodomats jau wišâ drihsumâ kertees pee fewiſchlas peebuhweš zelſchanas, kurâ noweetot preefſch kopmoderneezibas tik ſwarigo ſeeroſchanas nodaku.

Par tagadejo moderneezibas eekahrtn un darbibu fums buhs labat eepaſihtees no pahrfkateem un lejâ, darbâ, "nobeidsa kopmoderneezibas interefanto wehſturi mans laipnais ſarunu beedrs. To es ari dariju.

Smilteneš kopmoderneeziba aifnem glihtu, no ſarkaneem keegekeem buhwetu diwstahwu muhra ehku. Apafſchejâ stahwâ noweetotâ wišis raſchoſchanas eetaifeš, bet otrâ stahwâ plaſchais gaiſchais moderneezibas kantoris un moderneezibas waditaja un pahrešâ perſonala bſihwolki.

Peena peenemſchana noteek tais paſchâš telpâš, kur atrodâš zentrifuga, paſterifators un zitaš maſchinas. Telpâš preefſchejâš dalâš (no ſehtâš puſeš) grihda atrodâš pehdaš trihš wirš ſehtâš bruga, tà tà ar rateem peewestâš peena kannâš war ehrti nonemt un eenest peennizâ. Pehž peena apſkatiſchanas peenu falej automatifſko „Sinus“ peena ſwaru baſeinâ, kuroš war noſwehrt uſreif 500 mahrz. peena. Schee ſwari automatifſki uſrahda eeleetâ peena ſwaru un ir kopmoderneezibâš ne mafak nepezeefſchami, tà teifſim zentrifuga, jo eetaupa dauds laika un atkauj paſcha peena peenemſchanas laiku eewehrojami ſahſinat. Kad peena ſwarš atſihmetš, peena peenehmejš pagreeſch fewiſchu kloki un peenš iſtel peenemſchanas baſeinâ, kurſch atrodâš druſtu ſemat par ſwareem. Tâ tà wiſâš pahrejšâš peenſaimneeziabâš maſchinas noweetotâš pehdaš 2 ſemat (tà jau ſahſumâ mineju, puſe no galwenâš peennizâš telpâš ir ar paugſtinatu grihdu), tad no peena peenemſchanas baſeina peenš patš tek uſ uſtarſetaju, kur peenu ar twaika palihdſibu uſtarſe lihds 45°C, un tad uſtarſetaiš peenš nahk pa zauruli Alfa Nobel zentrifugâ, kura ſtundâ notrejo 2400 ſtopuž. Krejums no zentrifugaš tek teeſchi paſterifatorâ, kur to uſtarſe lihds 90°C, un no ſchejeenes pa zauruli uſ ſweeſta kulſchana telpu, kur fewiſchâ dſefſinatajâ wina atdſeje lihds 15—16°C. No dſefſinatajâ krejums ſatel fewiſchâ eekahbeſchanas kublâ, kur to eekahbe ar eepreefſch ſagatawotu rangu. Kad krejums eekahbetš,

to falej gulofchâ kombinetâ ſweeſta kulmužâ jeb ſweeſta maſchinâ, kurâ eerihſoti ſweeſta atſpaidamee rułki, tà tà ſakultaiš ſweeſtš no muzâš atſpaidiſchanai naw ahra janem, bet to iſbara turpat maſchinâ. Pehž kehrneš peena nolaiſchanas ſweeſtu iſmaſgâ turpat maſchinâ ar aukſtu uhdeni un tad ſahla. Pehž tam ſweeſtâ laiſch darbâ atſpaidamos rułkuš un gatawo ſweeſtu nem laukâ un ſit muzinâš tà ekſportſweeſtu.

Zentrifugâ atdalito wahjpeenu fewiſchš pumpiš pahrpumpè 2 wahjpeena baſeinôš. Wahjpeenš gandrihš wiš tek tagad iſmantotš ſeeru pagatawoſchanai, jo peena nowedeji atpakal ſanem tikai neleelu daku wahjpeena. Veſpeenu pagatawo tikai loti neleeloš apmehroš, — weenigi Smilteneš wajadſibam. Blakuš ſeera raudſejameem baſeineem noweetoti ari ſeeru galbi, uſ kureem iſdara ſeeru eepildiſchanu formâš. Lai gan ta beš ſchaubam nenormala parahdiba, tà ſeeroſchana jaiſbara turpat peena peenemſchanas un zentrifugeſchanas telpâš, tomehr telpu jautajums pagaidam ſpeeſch ſcho truhtumu pazeeſt.

Smilteneš kopmoderneeziba iſgatawo jau trihš ſchirneš ſeeru: Baſteina (wišwairak), Odameš un pehdejâ laikâ ari neleeloš wairumoš Roquefort ſeeruš (pehdejoš pagaidam zitaš kopmoderneezibâš neiſgatawo). Blakuš ſweeſtoſchanas telpai atrodâš ſeeru ſahliſchanas telpa. Pehž tam ſeeri eet ſahliſchanaš pagrabâ un wehlat ſeeru nogatawinâſchanaš pagraboš, kuru moderneezibai ir wejeli 3, kaš pee tagadejeem darba apmehreem tomehr iſrahdiješ par maſ. Iſgatawotee ſeeri ir loti labi, it ihpaſchi Roquefort ſeeri, kuri inahk tomehr deeſgan padahrgi un tapehž par noſchehloſchana preefſch ekſporta nekriht ſwarâ.

Lihdsjâš galwenâm telpam atrodâš prahwš leduš pagrabs, tà ari laboratorija wajadſigo peena analiſu iſdarifchana. Peena tauku kontroli tagad iſdara 3—4 reifeš par mehneſi, pee tam peena parauguš nonem moderneezibâš waditajš. Beš ſchim telpam ir wehl daſchâš blakuš telpâš.

Moderneeziabai ir ari ſawš rauſchu lauſejš, jo beedri iſbaro ſawâm gowim prahwuš wairumuš rauſchu, kuruš tee ſanem zaur kopmoderneezibu, tâpat „Titan“ dſir-nawas.

Pehž ſawâš eekahrtaš Smilteneš kopmoderneeziba ir meena no labakâm Latwižâ. Un pateizoteeš energifkai un ſapratigai wadibai wina ari ſtrahdâ loti ſelmigi, tà

to rahda daschado gadu darbības pārskati. Pēc šķeem pārskateem man drusku jāufkawejas, jo tee rahda interesantu ainu un warbuht labak par wīsu zitu noskaidros kopmoderneezību preefšchrozības un nosihmi. Kā jau redsejam, tad kopmoderneezības darbība tuhliit pehž atwehršchanaš spehji paplaschinajusēs. Jau 1912. g. peenemts zaurmehra 1500 stopy pilnpeena deenā, pee kam par raschoto sweestu eeguhtas zaurmehra 40 kap. mahrzina (mahju sweesta zenas tirgū tai paschā laikā bijuschas 25—30 kap.), beespeens — 4 kap. mahrz. 1914. g. šahkumā 1 stopa peena pārstrahdaschana maksajusi ap $\frac{1}{3}$ kapeikas, bet beedreem ismaksatas par sweesta mahrzinu $39\frac{1}{2}$ kapeikas. 1915. g. ismaksā pazehlusēs lihds 52 kap. par mahrzinu sweesta.

Wisliktakee gadi kopmoderneezībai bijuschi 1918. un 1919. g. g., kad strahdatš tikai 3 deenas nedelā (ari 1920. g. šahkumā). No 1919. g. janwara lihds julijam moderneezība atradusēs leelineeku rokās, bet neraugotees us to, tomehr darbu naw pārtraufusi. 1919. gada aprili pārstrahdatas tikai 36,500 mahrz. pilnpeena, kaut gan wedeju skaitš ir prahws — 70. Leelineeku postijumu un waldischanas šelas šajuhtamas wehl ari 1920. g. martā, kad nodots wismasakais pehž 1912. g. peena waturums — 32,000 mahrz. (daudsām kopmoderneezības beedru šaimneezibam leelineeki bij isnihzinajuschi wifus peena lopus). Sahlot ar 1920. g. wasaru peena wedeju skaitš un nododamā peena daudsumš atkal wairojas. Kamehr 1920. g. nodoti 214,089 stopi peena, tikmehr 1921. g. jau 548,032 stopi (1,698,899 mahrz.).

Pagahjuschā gadā sweesta raschoschana isleetots krejums no 937,133 mahrz. pilnpeena, bet seeroschana isleetotas bes atschirtā wahjpeena wehl 747,537 mahrz. pilnpeena. Bahrejais peens pahrdots šwaigā weidā. Sweests raschots 39,892 mahrzinas, pee kam us 1 mahrz. sweesta isleetotas 23,49 mahrz. jeb 7,58 stopi peena, un eeguhts sweesta uskuls — 19,2%. Isgatawots 90,040 mahrz. Wafsteina, 22,221 mahrz. Edames un 19,962 mahrz. Noquefort seera. Bes tam raschotas 14,356 mahrzinas beespeena. Seerneezība Smiltenes kopmoderneezībā usstatama paschlaik par loti šwarigu nosari un šchait flehpjas pateesībā šchis kopmoderneezības leelo peena ismaksu isskaidrojums, kuras šafueedfa pagahjuschā gadā 13 rbf. 41 kap.

par nodolu peena stopu. Šchi ir augstakā ismaksā, kahda pagahjuschā gadā no jebkahas kopmoderneezības šafneegta. Us raschoto sweestu ween ismah 70,58 rbf. leela ismaksā par mahrzinu. Ir neapšchaubami, ka tagad seerneezībai ir japeegreesch loti nopeetna wehriba, ja grib šafneegt teescham augstakos eenahkumus, neaismirstot tomehr neweenu brihdi, ka seeroschana ir šawā šinā mahksla, un ka labus seerus isgatawot war weenigi eestrahdajees un labš meisters un ari tikai tad, ja beedri kopmoderneezībā nodod aisweenu labu, pilnigi šwaigu peenu. Weena kanna drusku eestahbuschā peena daschu defmitu starpā war jau šabojat wīsu seera partiju.

Par raschoto sweestu kopmoderneezība pag. gadā zaurmehra dabujusi 63,02 rbf. mahrzina, Wafsteina seeru — 38,94 rbf., Edames — 41,88 rbf., Noquefort — 67,94 rbf., beespeenu — 7,74 rbf. Šulas pahrdotas beedreem par $1\frac{1}{2}$ rbf. špains, bet ziteem — 2 rbf. Par wahjpeenu eaturets no beedreem 71,1 kap. par mahrzinu, bet paninam — 77,4 kap.

Šchi gada pirmā zeturfšni par seereem eenemts $1\frac{1}{2}$ milj. rublu, bet par sweestu 600.000 rbf. Tas ir loti sijnigi un tikai apstiprina to wezo pateesību, ka weenpusiga raschoschana it fewischi laufšaimneezībā un laufšaimneezības ruhneezībā ir neibewiga. Šil ilgi šchis preefch seeroschanas isdewigais tirgus stahwollis turpinasees, naw eespehjams paredset, bet buhtu leelakā aplamība wīnu neiswantot. —

Interesanti atšihmet, ka kopmoderneezībā nodotā peena zaurmehra tauku šaturš wifus šchos gadus bijis loti neswahrschigs, neraugotees us to, ka lopu šastahws šchais gados loti štrauji mainijees: 1917. g. — 3,56%, 1918. g. — 3,56%, 1921. g. 3,57%.

Kā leels truhkums jaatšihnē tas, ka no apm. 140 peena wedejām šaimneezibam tikai apm. 30 šaimneezības ir lopu pahraudšības beedribā.

Ne bes interesēs buhš, ja mineschu, ka leelais wairums peena wedeju šawu šaimneezību wajadšibam nem sweestu no kopmoderneezības. Ir daka ari tahbu, kuri sweestu pehrt us tirgus, jo wineem tas isdewigat — us katras mahrzinas nobelnit šawus 15—20 rublus. Mahjās sweestu kul tomehr tikai retais. Kā beedru produkti grahmata leezina, tad deesgan daudš teš patehrets šchajās šaimneezībās seera, kursch

palizis jau šawâ sinâ par ikbeenas weefi, kamehr agrakos laikos gan to redseja weenigi us augsteem fwehtkeem. Kad par to aistradhiju kahdam no kopmoderneezibas beedreem, tas fmaididams peefihmeja: „Un juhs, tur pilsehta, ar droschu peeri apgalwojat, ka lauzeneeks „kulturas“ nepasihst.“ Wehlaſ es dabuju pahrleezinatees, ka ne tikai ſchahda „kultura“ ween ir pasihstama dascha ſmilteneeſchu lauku sehta, bet ka tur mihsſch weefis ir grahmata, ir laikrakſts, muſika un wiſs zits, us ko pilsehta daschreis tik lepna un ko uſſkata gandrihs par ſawu monopolu . . .

Beenu Smiltenes kopmoderneeziba ſawed no deesgan lahſas apfahrtnes, jo tuwumâ neweenas zitas kopmoderneezibas (ir tikai weena privata moderneeziba pee Starinu peestahtnes) naw. Deelais wairums ſaimneeku ir tã ap 7—10 werstis tahlu, bet ir laba daka wedeju ari no attahkumeem lihds 15, pat 19 werſtim.

Doti dauds peena wedeju peeder widejam, pat maſam ſaimneezibam, jo nobod mehneſi 1000—3000 mahrzinas pilupeena. Bet ir ſaimneezibas, kuras dod lihds 9000 mahrzinas mehneſi, t. i. ap 100 stopu peena deenã.

Tã zehluſes un strahda weena no labakam un leelakam Watwijas kopmoderneezibam. Waſ tas newar buht par pamudinajumu ari ziteem? Kahdu eespaidu kopmoderneezibas nodibinaschana atſtahjuſi us wiſu apfahrtni, to dabuju ſtaidri un tauſtami redset, kad abraukaju kahdu daku

no Smiltenes pagasta un eepafinos ar weenu otu ſaimneezibu. Geſpaids bij tik ſpilgts un pahrsteidsoſchs, ka to gan nekad neaismirſiſchu, un waru tikai iſteikt to ſiltako wehleſchanos, kaut wiſi tee daudsee netizigee Tomi, preekſch kureem wehl aſweenu wahrds kopmoderneeziba labakã gadijumã ir tikai tukſcha ſkana, paſchi ſawam azim pahrleezinateos par to fwehtigo darbu, kahdu knapi 12 gados paſtrahdajis jau ſchis ſabeedriſtais paſahkums, kura lomu lauku dſihwê newar nekad par augſtu eemehtet! Behz daschu ſaimneezibu apſtatichanas man nenahzãs wairs gruhti pat garam brauzot no mahju ahrejã iſſkata nemaldigi pateikt, waj ſaimneeziba wed peenu us kopmoderneezibu, waj ne. No weenas puſes ſaltas, glihtas un pilnã kahrtiba uſturetã ehtas, no akmeneem tihree tihrumi, bagatee ahbolina lauki un glihtee ganamee pulziti, no otras puſes kuhumu ſametufchee ehlu junti, iſpuruſchajam gehwelem, wezuma neſpehta ſaknupuſchãs ehtas, akmeneem norabinatee lauki un nedaudsee wahjee lopi. Weena ſaimneeziba pilna ſpirgta darba gara, met droschu ſkatu nahkotnê un strahda ſawu darbu ari preekſch rihtdeenas, bet otra kluſt, beſ darba preeka, beſ zeribam weſt peleko kuhro dſihwi un winas peepildijums ir ſchodeena — jo „manam muhscham jau peetiks . . .“ Un ſahpigi bij redset, zik zilweks patſ few war buht leels eenaidneeks un neſpert weenu weenigu ſoli tur, fur tas weenas wahypas weeta war pament diwas . . . J. Wagners.

Muhsu dehli un meitas.

Ja panemam kautkuru awiſi un eeſtamees beſdarbueeku ſarakſtã, tad pirmais, kas kriht azis, ir leelais ſkoloto zilweku ſkaiſts, no kura mums lauzineekeem maſ preeka, jo wini pee muhsu kuhra darba tit un tã nenahſs. Zitadi tas ir ar pilsehtneekeem, pee kureem gimnaſiju beiguſchu kalponi un iſtabas meitu war ſatikt ik us katra ſola, tãpat ka waktneeku un naktſfargu weetas daschadus kantoriſtus. Nemenſimees ſpreest, zik tas labi waj ſlikti, bet kuhloſim papehtit, no kureenes nahſ galwenam kahrtam ſchee mahzitee naktſfargi un ſkolotã kalpones, un mehſ lauzineeki dabuſim pahrsteidsoſchu atbildi, ka

nospeedoſchã wairumã gan tikai no laukeem. Un tas taiſni tad, kad mums lauzineekeem truhſt darba roku, truhſt mahzitu ſabeedriſtu darbueeku, garigo wadomu un daudsoſ gadijumos wezakeem lauzineekeem naw pat mantineeka, preekſch ka buhtu wehrtis puhletees un zenſtees, jo dehls waj meita drihsaki pahrdos mantotãs mahjas neka nahſs no pilsehtas atpatak. Wini daudſ mihtaki un loti beeſchi ar tukſcham kabatam un zaureem ſahbakeem ehwele pilsehtas elãs, trihdami ſawu balto roku labi koptos nagus, neka domã par ſameem us laukeem pameſteem wezakeem un ſawu ſemes ſtuhriti. Tã Semgales Birſchos es

finu wairakas meitas un deklus, kureem pilsehtâ eet loti neapstauschami, pat peesuhtha pahrtiku, kuru nopelnit tur gruhti, un tomehr wini atpakak us mahjam nenahl, nestatotes us to, ka tehwan us katra foka truhft palihgu, atjaunojot nopositâs ehkas un fainneeziibu. Newikus rodas jautajums, kamdehl tas tâ, kur wisam tam zehlonz, ka waina. Ja pamelejam dsikak, tad israhdas, ka waina mellejama pee pascheem lauzineekem un fewischet tas jafata par birseefcheem, kuri beeschi gribedami saweem behrneem labu, nodara tikai kaunu, ja ari pilnigi neapfinigi. Zeeta ta, ka maj te atradisees zilweku, kuri nebuhtu nahkuschi pee flehdseena, ka bes skolas muhsu laikos dsihwot newar un behrneem ta jadow un pehz eespehjas wairak. Bet blakus schai dsihwes pateesibai pawisam islaisch no azim paschu galweno: ko skola lai scheem behrneem dod, par ko lai winus pataisa, par fantoristeen waj arajeem, par baltrozinam waj lopu kopejeem paschu kuhiti. Uu beeschi iswehle neapfinigi kriht us pirmo. Behz pagasta skolas beigschanas meitas un dehli teel schkuhteti us daschadâm pilsehtas skolam, kuras pa leelakai dakai ir tikai sagatawoschanas eestahdes tahlakai isglichtibai us lahdam noteiktâm aroda sinaschanam. Un luhk, dehls waj meita, pehz 4—6 gadeem beidsis scho skolu bes noteiktas spezialitates, ne tikai ir paguwis istehret

lihdselkus tahlakai isglichtibai, bet nobsihwoodams wisu scho laiku pilsehtâ ir pilnigi eewilzees winas dsihwê ar wisam winas labam un kawnam parahdibam un preeksch tehwa, lauzineeka, palizis par issmalzinatu baltrozinu, kas baibas no wisa femneeziiska. Tâ, fainneeka meita, abraukusi mahjas un nogahjusi kreetnâ attahlumâ gar gowu kuhiti, ruhpiigi sohle noslauka sawas pilnigi tihras un sposchas kurpites... Bet ja nu tahlata skola israhdsiees par dahrgu, tad weenigâ isredse: bes nopeetnas praschanas ar baltam roznam gruhtajâ dsihwê pee besdarbueekem.

Ka weenigais gandarijums paleel tikai tas, ka weena dala lauzineeku jau sahk saprast, ka naw no swara tikai skola ween, bet galmenais jautajums ir, ko wina dod. To peerahda ar tahdeem gruhtumeem birseeschu paschu nobibinata araju un lopu kopeju skola, kura jau pirmâ gadâ teel samehrâ til labi apmekleta un no kuras apmekleschanas nedrihstetu atrautees neweens lauzineeka dehls waj meita.

Tehwi lauzineeki, laiks pahrdomat par sawu behrnu nahkotni! Laiks ari lauku sabeedribai greeht wehribu us sawas jaunatnes — un laisni spehjjigakâs — aipluhfschanu us pilsehtu un atradinaschanos no lauku dsihwes, kura tomehr ir un paliks par Latwijas pamata akmeni.

Agr. K. Oschijnseh.

Lopbaribas lihdselku eewahfschana.

Pagahjuschais fainneeziibas gads raschas finâ bija labaks par apmeerinoschu un tomehr tas beidsas ar jo leelu lopbaribas truhktumu. Wisa waina tika ustraunta agram rudenim un wehlam pawasarin, tas ir, garajat seemai. Pateesiba waina mellejama semkopjos paschos un agro rudeni un wehlo pawasari war usstatit tikai ka zehlonus lopbaribas truhktumam, kursch pee pahrdomatas rizibas waretu tikt nowehrfts. Waina ir senturu negribeschana rehlinates ar newehlamam nejauschibam, eepreekscheju aprehkinu neustahdischana un taupibas neewehroschana, isfscheeschot un pametot no rudens dauds wehrtigas lopbaribas neismantotas, kas pawasari buhtu nesalibsinami wehrtigaka par wezeem juntu salmeem un wirscheem.

Ir jau dauds dabas un laika apstahku, kas rada un notetz sentura zelus un grosa aprehkinus. Tomehr ne masums ir tahdu apstahku, kuras senturis war grosit waj wineem peemehrotees un wina zittahrt kaitigo eespaidu ismantot few par labu. Sausfainneeziibas sinatne melle un atrod lihdselkus pret scheem newehlameem laika apstahkeem. Un ne tikai melle un atrod, bet ari nemitigi mahza un sludina atradumis, tikai dsirdigu ausu, usnehmitigu garu un tschaklu isnehginataju ir maj, lai gau schehloschanas nahk no wiseem stuhreem. Naw masums senturu, kas behg un iswairas no sabeedristeem pasahktumeem, kurseem un preekschlaizumeem, smejas un runa ar nizinaschanu par agronomeem un spezialiseem atfewischlâs laufsfainneeziibas nosares;

naw masums pahrgudru loplopju, kam lopmoderneezibas ir sagtu perekti, kam loplopibas pahrraugi — leekehshi. Wisi schie un teem lihdsigee, kureem rudenti wisa ir beesgan un pawasari wisa atkal truhkt, wisbeeschaki kausas ar lopbaribas truhkumu un nu neatlaidigi dseed sawu wezo un sen isdseedato dseefmu, apfkausdami zituz un nizinadami katru jaunu atradumu waj pasahkumu.

Ta ka paschreis ir lopbaribas lihdsjektu eewahschanas laiks, tad jau laikus wajaga padomat un rauidsitees, waj nepaleet kant kas nenowahkts, kam seemu un sewishki us pawasara pusi waretu buht leela wehrtiba.

Te nu atkal zentisees wisu wainu uskraut leetum, pehz kura warbuht jau otrpus grahmja, labibas gabala, ir leela waja-dsiba. Bet leetus taistitaji mehš neefam, japrot titai peemehrotees un jaatrod zeki, kas dotu eespehju eewahkt sahli ir fausa ir ari flapja laikâ. Tahdi zeki ir atrasti, titai mas wini teel pee mums staigati un tee ir — fausa laikâ eewahkt kaltetu lopbaribu feena weida un flapja — eeskahbetu lopbaribu skahbbaribas weida.

Par lopbaribas eeskahbeschanas iswechannu ir jau dauds runats un rakstits. Kam eeskahbeschana intrese, lai paschirsta eepreekschejo gadu lauksaimneezibas schurnalus, tad atradis dauds noderoschu aishrahbjunu un aprahstu. Un kam nebuhtu schehl daschu rubuku, lai eegahbajas agr. R. Ulmana — „Skahbbariba“.

Titai wehl reis gribu uswehret, ka skahbbariba ir droschakais aissargz pret lopbaribas truhkumu; winu war isbarot ir saknaugu ir ari rupjas baribas weeta; eeskahbeschana ir dauds wentahrschata un weeglata nekâ daudsi to eedomajas un skahbbaribu, kant zil kahrtigi sagatawotu, war bes behdam usglabat lihds wehlam pawasarim, kamehr saknaugi ir dauds gruhlaki usglabajami. Warbuht buhtu labi eerihkot diwas skahbbaribas bedres waj apzirkuz. Weena eeweto derigatos un wehrtigatos lopbaribas lihdsjektus, kuri katra sinâ nahf isbaroschanâ un otra masal wehrtigus baribas lihdsjektus, kas speedigas wajasibas gadijumâ nahf isehdinaschanâ un kurus neisbaroschanas gadijumâ nebuhtu schehl isleetot lauku mehshoschanai.

Skahbâ referwes bedre pagahjuschâ rudenti eeslodsiju kartupelu lafstuz. Ta ka bija leelats wairums runuku un burkannu lafstu, tad kartupelu lafstem peegreesu masal wehribas. Pehz pirmas lodigatas salnas lafstuz noplachwa, kur tee palika us lauka un titai pa watas brihscheem 2—3 nedeku laikâ saweda bedre, katru reisi kreetni ar uhdeni falejot. Bedre beigâs pat netika noslodsiita un nestatotees us wisu besruhpihu titai nebeesa wirseja kahrtâ bija maintajusees, kuru isweda us dahrsu mehshu weeta. Pahrejos atdewa rentneekem, kam truhka lopbaribas un tahdejadi 20 lopeem 6—7 nedeku laikâ isnahza puse no deenas dewuma kartupelu lafstu skahbbaribas, kura parasti rudenos paleel us lauka neisleetota. Skahbbaribu lopi ehda labaki par rudsju salmeem, nemas nerunajot par wezeem junteem, kuri pawasari daudsas weetas tika lopeem isbaroti. Skahbbariba no runuku un burkannu lafstem lopeem tik labi garscho, ka pat katru mehshos no-kritoscho lapinu uslasa.

Gewehrojot skahbbaribas leelo nosihni un daudspufigo isleetoschannu, wina nedrihstetu truhkt neweenâ saimneezibâ. Pagahjuschais saimneezibas gads lai wiseem atgahdina, ka pat pee bagatas raschas war buht lopbaribas truhkums un talab nepeezeschami referwet baribas lihdsjektus skahbbaribas weida, kura ir weegli un pat flapja laikâ eewahzama un usglabajas lihds wehlam pawasarim un wehl ilgati.

Dai negaida us rudenti, kad ir galwonais skahbbaribas pagatawoschanas laiks, bet jau laikus israuga weetu un swabadâ laikâ isrof bedri waj ustatfa apzirkni. Un neisdewigâ feena laikâ lai nepuhde noplauto sahli, gaidot us saufu laiku, bet bes riska lai pilda skahbbaribas bedri. Un ne titai sahli ween, bet it wisu, to flitta laika behl naw eespehjams issehahwet.

Gerihkojot skahbbaribas bedres un eeskahbesjot wisdaschadalos lopbaribas lihdsjektus, kas zitabi eetu sudumâ zaur neisdewigu eewahschannu waj nekahrtigu isbaroschanu — lopbaribas truhkums pawasaros buhs nowehrts.

A. Lj.

Wairaf ufnehmibas!

No daudsam Latwijas malam un ari no Mulfnes naht laukfaimneeku nopuhtas par grubteem laikeem. Semites masas un fliktas, raschas semas, eenahkumi neezigi. Bet nodokki leeli. Newarot un newarot tikt uf preekschu. Un ja kahds eeteiz eenahkumu pawairofchanas noluhka stahtees pee semes uslabofchanas, tad dabu weenbalsku atbildi: mehš jau ari to sinam, ka mehšlotā semē labat aug, bet kur lai nem naudu, ko isgahst par mahšfligeem mehšleem? Ari lauku. nosufinaschana un plawu uslabofchana prasa naudu un atkal naudu. Bet tās, luhk, mums naw. Un bes naudas ir gudram par mulki japaleek, jo neko naw eespehjamš eesahlt.

Lihds schim tahda aishildinaschanas man islikās pa dakai pamatota. Bet nupat mau bij lainiga isdewiba eepashtees ar kahdu faimneezibu, kura nepahrprotami runā pawisam preteju walodu. Es wina ihsumā sche aprakstischi. Islaseet, pahrdomajeet un tad spreesheet paschi!

Saimneeziba, par kuru es gribu stahstīt, ir Jaunlaizenes Wahrnu mahjas. Wina ihpaschneeks — 60 g. wezais Karlis

Karlis Wahrns.

Wahrns, nopeetns, dshwes grubtibās noruhdits wihrs, kā to rahda ari wina sche eeweetotā bilde. Mahjas atrodas werstes 80 no Mulfnes uf Seemeru pagasta ro-

bescham, netaflu no Wilka kalna, kalnainā un purwainā apgabala. Semes kopplatiba — 87 puhrw., no kurām ir:

aramsemes	30 puhrw.
plawas	27 "
aisaugofcha efera-purwa	25 "
ganibas un shta mescha	5 "

Ropā . . . . . 87 puhrw.

Seme šadalita 4 atfewischos gabalos. Pirmais no wineem ir daschus defmitus puhrweetu leels. Te ir pahrs masatu tihrumu, mas plawas stuhrits, daka no kahda leelaka purwa, augku un šaku dahrsi. Uf schi gabala atrodas ari faimneezibas ehlas, schaurā loka starp kaiminu faimneezibam eespeetas. Otrs, leelakais no wiseem, semes gabals atrodas apmehram $\frac{1}{4}$ wersti no pirmā. Scheit atrodas ganibas, neleela skupsna shta mescha, ar sahli pahraugofchs efers-purws, plawas un daka no augsta, koti stahwa kalna, uf kura zeetā mahla pangura un awotainām nogahsem atrodas wairums schis faimneezibas lauku. Treshchais gabals — daschas puhrweetas plawas — atrodas 2 werstis un zeturtais — ari plawas — 18 werstis no pirmā.

Schis mahjas lihds ar neleeleem para-deem Wahrnu tehws šawā laika mantojis no wezakeem, ar noteikumumu, ismaksat sinamu mantojuma teesu peezām mahsam un brahlin.

Bats par sewi šaprotams, ka toreif Wahrnu mahjas isstatijās dauds šawadakas, nekā tagad. Aramas semes un plawu nebijis ne puse no tagadejā daudsuma. Nebijuschas ari tahdas raschas, kā tagad, jo tajos laikos wispahri muhsu laukfaimneeki wehl nepasinschi tos raschas pazelšanas lihdselkus, kuras tagad weens otrs jau leeto deesgan plaschos avmehros. Toreif par wiseenesigako laukfaimneezibas nosari usstatijuschī graudkopibu, kurai tad ari peegreesuschī galweno wehribu. Sawa laika garam fekojis ari tagadejā Wahrnu faimneeka tehws. Tapat Karlis Wahrns šawas faimneekofchanas pirmā gadu desmitā graudkopibas nosarei peegreesis wiswairaf usmanibas.

Buhdams jau no jaunibas leels sirgu mihletajs un kopejs, wehlafos gabos winsch peegreeses sirgotibai. Šl gadus winam bijuschī, atskaitot 2 darba sirgus, 3-4

jaunaudsejami, kuras finamā wezumā apmahzījis darbam un pahrdevis. Šhi nodoschanās firgkopibai ilguši apmehram 15 gadus un dewuši teizamus panahkumus, par kureem leezina daschadās eestahdēs eeguhtee 12 sudraba un bronšas medali, 18 usflawas raksti un lihds 1000 rublu kopsumā naudas balwās.

Lai usturetu tahdu daudsumu firgu un pee tam ismittinatu ari peena lopus, waja-dsejis daudš seena. Šhis apstahllis wiwu pamudinajis paplaschinat un iskopt plawas, tā ari pahreet no trihs us septinalauku sistemu laukfaimneeziā, eerihkojot paplaschinatos tihrumos ahbolina lautus.

Wesla, apmekledams daudšās eestahdes, winšch nowehrojis, ka wiseenesigatā laukfaimneeziās nosare tomehr ir peensfaimneeziā un šahzis peegreest tai wairak wehribās. 1913. g. winšch Mulfnes isstahdē jau eeguwis wairakas godalgas par saweem peena lopeem, bet karam šahkotees winam bijušchās škaištas fugas gowis, no kurām diwas tikušchās usnemtās ziltšgrahmatā. Kara laikā peezas no labakām gowim aiseestas us Kreewiju, kur pehz dascheem gadeem tās tikušchās pahrdotas ar eewehrojameem saudejumeem. Daudš saudejumu pee dšihwā un nedšihwā inventara faimneeziā zeetuši ari no leelineekeem. Neskatotees us wiwu to, Wahnru tehwan azumirkli ir 7 pušafinu Latwijas bruhnās fugas flauzamas gowis, kuras dod kopmoderneziāi (atstaitot pašchu wajadšibam atstahjamo) tikpat daudš peena, zil tuwejās Marinkalna muiščas 15 gowis.

Ari grandkopiba šhini faimneeziā ir padarita par eenesigu, kaut gan pati seme un winas eedalijums, tā mehs jau redsejam, te ir ahrfahrtigi nelabwehliga. Augšā kalna awotainā peegahse ir nosufinata ar tšhetru atsewischku drenu tihklu palihdšibu, bet stiprā mahla pangurs tik bagatigi nogahšs ar kuhšs mehšleem, neskatotees us to, ka no kuhšs lihds laula atahlakam galam tee wedami $1\frac{3}{4}$ wersies tahlu un kalna augstuma un stahwuma dehl war uskraut tikai loti neezigu wesumu. Top leetoti ari mahšlige mehšli. Kara laikā, tad mahšlige mehšli nebija dabujami, gan wajadsejis apmeerinātees ar kuhšs mehšleem ween un kompostu, bet par to pehz kara tee teefot leetoti pehz wajadšibas. Tā 1921. g. isfehiti 10 maiši. Šhogad bijušchi pasuhtiti 15 maiši, bet aij pahrpратuma atsuhstiti tikai 12. Ar teem tad wajadsejis

apmeerinātees. Wisaugstakā rudsu rascha Wahnru faimneeziā — 18. grands. Kaiminu faimneeziās ta sneedsotees lihds 12. grandam. Pehdeja laikā eewesta astonu lauku sistema. It gadus 3 lauki aisuemti ar ahbolinu. Diwas no teem plauj, trescho, wiswezako, gana. Sehts top maifijums no timotina, šarkana un bastarda ahbolina. Pehdejo peemaisa ar noluhku, šagahdat ganibu ari bitem. Ahbolina parastā rascha — 9 — 10 wesumi no puhweetas; wisaugstakā — 12 wesumi.

Kas atteezas us plawkopibu, tad pehdejai Wahnros top peegreesta sewišchka wehribā. „Plawa ir semeš mahte,“ šaka Wahnru tehws. Un šchos wahrdus winšch pilnā mehra apstiprina ar darbeem. Katrs plawas stuhritis, katrs purwinšch top ar leelako ruhpiwu apstrahdats. Par nosche-loščanu 25 puhweetu leelais purwa gabals tomehr pee wislabatās gribās naw ismantojams, jo šchi aisaugochā esera-purwa lihdsihpaščneeki pee meliorazijas darba naw peedabujami, bet masajai Wahnru faimneeziāi usnemtēs wisus isdewumus us sewis naw aprehkina.

Labaka apgaifmojuma dehl pasneegschu sikhakas šinas par apmehram puhweetu leela purwina pahrwehščanu plawā. 1909. g. wasarā te israktis pa widu grahwis. Rudeni, pirmam šalam eestahjotees, nozirsti un iswesti zini. 1910. g. pawasari, tiklihds wiršaharta atkusufi, purws tizis stipri šaezets. Ta pašcha gada wasarā eelittas drenas un rudeni uslihts bagatigs kuhšs mehšlojums. Nahšochos peezos gados it rudeni usfehšs pa kulei kainita. Rascha bijuši šefoscha: 1911. g. pirmā plahwumā 12 gubas seena (3 gubas wesumā) 1912. g. — 25 g., 1913. g. — 20 g., 1914. g. — 21 g. un 1915. g. — 23 gubas seena. Itals dewis no 7—12 gubas it gadus. Pa kara laiku plawa mehšlota tikai ar kompostu. 1921. gadā usfehšta 1 kule kainita. Nopkants 21 guba seena pirmā plahwumā. Kulturaš šahles šhini plawā naw šehtas. Selmenis attihstijees pilnigi dabiski. Tagad šahles botaniskais šastahws, war teikt, labs. Šastopami wanagširni, ahbolinšch, rasene un zitas wehrtigas kulturaš šahles. Bet weetam gan redsami ari wihgreeschni, ziru grihšlis un gundegas. Pehdejās sewišchki bagatigi parahdotees pehz kuhšsmehšlu leetoschanas. Bet winas warot isklaust. Wajagot tikai šahdu wasaru paganit us plawas lopus.

Schi gada pirmais plahwums *dewis 30 gubas feenu. Bawafari usfehts mehslu 1 kule kainita un tipat dauds superfoffata. Sahle ifaugusi tik gara un trekna, ka trijam faulem naw bijis eefpehjams to iskaltet, kadehl, lihdsiga ahbolinam, falitta wahrtos schahwefchanai.

Ruhds zits purws un wairafi purwu stuhriichi pahwehrti par tihrumem. Augot teizami katra labiba. Sewischi labi isdodotees lopbaribas fakraugi — turnipschi un sakgalwainee burkani. Par fakraugeem 1913. gada Mufnes istahde eeguhta 1. godalga — leelais jubraba medalis.

Atteeziba us fainneeziabas ehkam jafata, ka ari tas Wahrnos ir laba kahrtiba. Ruhts ir dsita un jau stipri noleetojusfees. Zelta wina jau labi sen un pehz wezlaiku paraugeem, ta ka peemehrot to muhslaitu prasibam naw eefpehjams. Bet Wahrnu tehwa galwa jau breeft jaunās, seklās kuhz projektis, kura iswefchanu winsch tura par tuwatās nahkotnes usdewumu. Dihds tam laikam zer istift ar wezam kuhzim, kahdas nu winas ir.

Wisjaunaka un glihtaka ir nesen zelta dsihwojamā ehka. Winas eefcheja eekahrti wehl naw galigi pabeigta. No ahrpufes gan jau ir apschuhta dehkem un ar dsel-tenu eklas krahju glihti nokrahfota. Ari grihdas wisas istabās krahfotas. Seenas isfistas ar papi. Truhst tikai tapetes. Istabas ir gaischas un ehrtas, mebeles (ari mihtstas) weenkahrshas, bet glihtas. Weesu istaba stahw jaunās sigeliz. Nesen eegahdats glihts un ehrtis rakstamgalds. Wina atwilktnēs glabajas peefshimju burt-nizas un fainneeziabas grahmatas, kurās ruhpiigi top eerakstiti ne tikai eenahkumi un isdewumi, bet ari wistas jo shtas peefshmes par katru sehju, lauka sagatawo-fchanu, laiku un ziteem us raschu atfauzo-fchamees apstahklem, ka ari atshmeti angu attihstichanas nowehrojumi un sakarā ar teem — jaunu iswehginajumu projekti. Pehdeja laika Wahrnu tehwan sche peepa-lihds wina dehls, kursch kahdu laiku ap-meklejis Preekuku Laukfainneeziabas skolu. Sahle us apaka galda un ari ehdamistaba stahw „Brihwās Semes“ numuri, „Semes Sefhts“, „Latwijas Laukfainneefs“ un „Bischkopis“. Wisus schos laikrakstus Wahrnu tehws ruhpiigi islasa. Laika wi-nam preeksh ta pilnigi peeteel, kaut gan ka algoti spehli fainneeziabā darbojas tikai gans un kalpone, ar fureem kopigi Wahrnu

tehwan, fainneezei un behlam jaweiz wisi darbi. Tikai feena un labibas plaujas laika top us dascham nedelam peenenti deenas strahdneeki.

Ap mahju ir plaschs ahbeku dahrsz, kur starp kokeem aug kupli eeweesufchees ogu fruhmi, bet gar dahrsa malu steepjas bischu stropu rinda.

Laukfainneeziabas maschinam Wahrnos peefschir leelu nosihmi. Wahrnu tehws atrod netikai par eefpehjamu, bet ari par eenestigu fawa masa un no dabas stopi apbalwota semite nodarbinat pat tahdas maschinas, kuras muhsu schfainneeziabās schimbrihscham wehl ir ahrfahrtigs retums, peemehram, rindu sehjumaschina un schlihwju ezeschas. Winam ir ari fawi sahles un labibas plahweji, grahbellis, wairaklemeschu arkli, atspere ezeschas un dauds ziti shtaki laukfainneeziabās rihki. Wisi wini pehz leetofchanas top ruhpiigi nomasgati, nosau-finati un nowetoti peemehrotā weeta, kur tos, kad wajadstgs, war bes kahdas leelas melleschanas atrast.

Sihmejotees us fainneeziabas eenestigumu, peewebischu tikai Wahrnu mahjas pagah-juschā 1921. gada eenahkumus. Mineta gada eenemts no loptopibas . . . 29.178 rbl. Auglu dahrskopiba dewusi . . . 16.125 „ Zuhkstopiba . . . . . 10.511 „ Labibas atlikums . . . . . 7.660 „ Kartupeku atlikums . . . . . 4.580 „ Nitkopiba dewusi . . . . . 574 „

Ropā . . . 68.628 rbl.

Zapeefshme, ka nekad nekahdi leeki kapi-tali Wahrnu fainneeziabā naw eepuhdufchi. Amatus Wahrnu tehws nepeekopj, ar tirds-neeziibu un ruhpneeziibu nenodarbojas. Ari isglihtibu winsch nekahdu naw baudi-jis, isnemot diwas seemas un weenu wafaru pagastskola. Wisas fawas sinascha-nas winsch ir guwis weenigi paschmahzibas zeka — no awisem, schurnaleem, grahma-tam un paschas dsihwes, wisus sawus spehtus atdewis weenigi sawai masai, sht-tai, ahrfahrtigi nepraktiski eedalitai semitei. Un, luhk, ka ta atalgo wina puhlians!

Bet, warbuht, juhs man netizat? Waj sinat ko? Wisbrauzat un apstatat paschi scho fainneeziibu. Zaipnais Wahrnu tehws jums labpraht to parahdis. Zai gan galwa winam jau firma, bet energijas un dsihwes preeka sinā winsch war drofchi fazenstees ar daschu labu no muhsu jau-

najeem. In labpraht kahvelè pa sawu angsto Balofchu kalnu. Wifsch jumz parahdis, kà war ari bes leeleem kapitaleem padarit masu, fliftu un nelabwehligos apstahkos nostahditu semiti par augligu un eeneftgu. Protams, ar waideschanu un fuhdsefchanos tas naw fafneedsams. Tur

wajaga dauds lafft, strahdat un nowehrot, wajaga mahzitees no dshwees, pehtit pascham un fapratigi ifleetot zitu krahtos nowehrojumus, bet par wifam leetam — tur wajaga dauds energijas un tizibas us sewi un faweem spehkeem.

Wairaf usnehmibas!

R. Sotaks.

Lauku seeweetei

Mans darbs un manas ilgas.

II.

Senlatweeschu stundenis — gailits fludina aufelka tuwofchanos. Drihs fahf ari putnini fawas dseefmas par godu austofschai deenat flandinat. Jhsa ir seedona nafts, tomehr masee dabas behrnini neaifmirfst sawu peenahfumu; kà tab lai es to waretu? Smehluft nafts atpuhtà jaunus spehku stahjos agrà rihfà pee darba, kursch wed mant tuwaf mehrkin. — Warbuht kahda mana kahrtas beedrene domà: Kahds man mehikis — dshwo tikai, ka lai deena pagalam? Nè, kà tu nedrihfst domat! Ari tu est atmentifsch Latwijas pamatà, tamdehf japtlda ari tew faws peenahfumis.

Mehs dshwojam brihwà Latwijà un esam atkarigas no sawa darba, luhkofim eekahrtotees, lai darbs buhtu atkarigs no mums. Katrai finams, kahdi muhf u darbi, tamdehf tos nemineschu un par wiku kultarelo puft finu warbuht tikpat kà kura katra. Efmu til nahlufti pee flehdseena: „darbs — tas mani wedis gaismà.“

Deena attek weena pehz otras un lihdfi nef jaunus darbus, kuri prasa jaunu spehku un spar u. To ari netapu, fo gribu pazelt sawu un tehwijas labkshjibu... Darbs bijis tas, kas usmodinaja muhf u tehwi u no gara meega, darbs ir tas, kas

wiku ustura sawos usbewumu angstumos. Kad muhf u tehwi u wehf guleja, tab ilgajos lai wiku reis mostos un waretu es lepni fauft: efmu latweete! Bet tagad wehlos, lai ari es kaut zil spehku winai godu nest. Tahdam ilgam stahjees pee darba, tab ari katra dshwiba tew pateifsees. Geejot puft dahrsà, masas puftes ir fwinigi leeks galwikas pateifdamas par kopumu.

Masee putnini ifteiks fawas wehleschanas un sprogainas attinas un raibakinas lepni noslatifsees us sawu kopeju, gribedamas atlihdsinat tawas puhles. Waj naw jauka un zehla schi fajuhta? Domaju gluschi kà. Tawi kopjamee tew dos spehku un tu panahfki, ka schis daudskahrt atbaidofschais swehrs — darbs tew paliks par draugu, arween leelaku preeku daridams.

Mihkas darba mahfas, eseeft lepnaš us sawu kahrtu, un nedomajeet semi par to weeglprahfigu wilinajumu preekschà. Sineet, Latwijà stahw us semkopibas un lopkopibas pamata un mehš esam darba pilbitajas. Darbs tewi fauz... Klauft un redsi, tu panahfki tawu ilgu peepildinaschanos.

Wissemè.

A.

Jahna feers.

Materials: 6 O beespeena, 6 stopi falda pilupeena, 2 stopi uhdens, $\frac{1}{4}$ O sweesta, 4 olas, fahls un kimenes pehz garfchas.

P a g a t a w o f c h a n a: preeksch feera nem beespeenu pasausu un ne fshabnu. Wispirms katlâ eelej uhdeni, tad fahf wahritees, peelej peenu, wisu kopâ uswahra. Behz tam beespeenu fabersch koti smalku, ta tas paleef irdens, bet ne famihzits mihsfts. Saklapè olas, iskausè sweestu, apgahdâ tihru linu drehbi, galwas lakatina leelumâ, famehrzè aukstâ uhdeni, weegli nogreesch uhdeni un eellahj kahdâ leelakâ lehšenâ traukâ. Kad peens wahras, ahtri ber maisot beespeenu, kauj maisot wehl uswahritees, lej linu drehbè, no f u s i n a ahtri wilajot pee wiseem tschetreem stuhreem; leef no drehbites katlâ atpakaf, weikli ar mentni fitinot peelee pahra tehjkarotes smalko fahli, drusku kimenes, iskaufeto sweestu, eestina olas. Sitinot katlis jatur

fitumâ, lai feers neatdsistu, jo wairaf buhs eestinatš gaisa, jo azainatš buhs feers. Leef wisu us tihra dehlischa, isweido apaka plahzera weidâ un kauj apfchuht. Bet glihtatš isskatas feers, ja isklapeto masu leef ar aukstu uhdeni famehrzetâ linu drehbitè. Bet lai issfargatos no peelipschanaš, tad drofchaki ir drehbiti nosmehret ar drusku iskaufeta sweesta. Sanem drehbitei wisus stuhrus weenadi kopâ, lai isnahf apaka forma, islihdina wisas trunkas, weenlihdstigi fajeen ar schoritti, atleez drehbitei stuhrus atpakaf, leef seeru us dehlischa, usleef otru dehliti wirfâ, usleef weeglu flobsinu, un kauj atdsist. Atsfuschu isnem no drehbites. Ja seeru grib usglabat ilgati, tad to war pahra stundas eeraust fahli. — Seeru war ari apzept bruhnu, preeksch kam to leef us sweestu nosmehretas formas un pa wirsu noleef ar sweesta piznam. Zepti feeri paleef zetaki, bet ilgaf usturâš. Zehsis. B. Ehrgle - Peitsch.

Pateesi.

Ja tew naw kankla laba ko pateikt par tawu kaimixu, nerunâ par winu nemas. Tas ir skaisis un derigs nosazijums.

* * *

Ja tu nu nepawisam newari nozeestees nerunajis par taweem kaimineem, tad masakais efi drofchs par to, ta tu runâ pateesibu.

* * *

Neefi fahrs notizet un tahlaf isplattit wisu, ko stahsta kaunu par otru zilweku. Baumu isnehfashana ir atreebigš weikals.

* * *

Tu titai pasmehjees pee tawas pehdejâš neweikšmes un fehrees no jauna pee darba, ja? Nu tad, zepuri nost tawâ preekschâ.

* * *

Ar dšihwes gruhtham ir tâ: stipru zilweku winas padara stiprafu — un wahju wehl wahjaku.

* * *

Ja tu gribi guht pateesus panahkumus, nelaidees wakâ no reis eefahktâ darba, eekams mehrkis naw fasneegts.

* * *

Lehns prahtš ir dahrga manta un ari beesgan reta. Zil daudsu neweikšmju ihstais zehlonis ir titai ustraukumš un nepazeetiba.

* * *

Masa usmanibas parahdischana, weens laipns wahrds nospeestajam beeschi ween wehlat nahf atpakaf ar nezereteem augleem un swehtibu.

* * *

Ja tu ilgi gudrofi, no kura gala fahkt, nahks zits, par tewi usnehmigats — un tu tutschâ palikfes.

Zhfajeem drihscheem.

No ka fastahdas peena raschoschanas isdewumi. Saweenoto Walsu semkopibas ministrija atradusi us eewahkto skaitku pamata, ka sinama apgabalâ peena paschismatsâ eezet: seemâ — bariba un palaischi ar 63%, darba spehks 17¹/₂% un 19¹/₂% ziti isdewumi; wasarâ — bariba un palaischi 42%, darba spehks 27% un ziti isdewumi 31%. Tâ tad leelakee isdewumi ir par baribu, tapehzi ari us baribas zenu, us baribas dewumu preekschastahdichanu un us saprahtigu baribas ischdinaschanu jagreesch wisleelakâ wehriba.

Noplauta sakbariba drihsunâ jaisbaro, jo ta ahtri sakarst, sawihst un top negarda. Sawihkusi sakbariba rada wihwekus.

Kaut kas par zuhku rakshanas un kâ to nowehrst. Wehl naw isdewees atrast jeb isaudset zuhku fugu, kura nerok. Rakshana zuhtam jau ir eedstimusi. Sawai kaulu usbuhwei zuhka patehre dauds mineralweelas, kuras ta usnem no semes. Bes tam ta rakdama atrod daschu gahrdu sakni, kâ ari daschadus fihdshwneekus. Daschas zuhtas rok wairak, daschas atkal masak. Bai zuhtas no rakshanas atradinatu, ir tizis eeteikts turet tās jau no paschas jaunibas brugetas kuhhtis. Tas tomehr nelihds it neko un bes tam schis kuhhtis ar brugeteem kuleem ir zuhku mehra labakee perekli. Weenigais lihdsjeklis aislawet zuhtas no rakshanas, ir apbrunot tās ar purnu grehseneem, kuras tam peeschkir daschu mehneschu wezumâ. Zuhkas ar purnu grehseneem war droshchi ganit plawâs, ganibâs, ahbolina laukos, augku dahrsos, bes kâ buhtu jabaidas par israfchanu. Ari barojamâs zuhtas, kuras dauds rotas un zaur to nebarojas, teef daschkahrt ar purna grehsenu apbalwolas, pehz kam tās top meerigas un ahtrat no barojas.

Sakibas kodinaschana. Sabas raschas nobroschinaschanai nepeezeeschamt isleetot weseligu sehktu. Tamdehl ari Wahzija kodina labib uleelos apmehros.

Ausu wehj-melnplanku kodinaschanai wiswairak isleeto formaldehydu jeb formalinu. ¹/₄ litra no tirdsneezibâ dabonamâ

formalina 40% stipuramâ samaisa ar 100 litreem uhdena. Kodinaschanas sehkidrumâ eeleef us ¹/₄ stundu maisu ar sekam un wiau aisween kûkâ, lai sehkidrums eesuhktos maisâ. Pehz tam sehklas noschuhshchanai isklahj plahnâm kahrtam. Ja newehlas sehklas padarit par dauds mitras, tad 1 zentneru ausu aplaista ar 10 litreem pehz augshâ minetas rezepthes pagatawota sehkidruma un maisa winas til ilgi, kamehr drehgnums pahrnehmis wisas sehklas. Pehz tam samehrzetâs sehklas pahrklahj ar maisem un tahdâ weidâ atstahj 2 stundas un tad isklahj wehl plahnakâm kahrtam preeksch noschuhshchanas. Kuhpigi jaewehro preeksch-raksts, jo zitadi war bojatees dihgshanas spehjas. Geteizams sehklas kodinat weenu waj diwas deenas pirms sehshanas.

Bret kweeschu melnplankam (smirdoshâ) isleeto kweeschu fusariolu, formaldehydu, germisanu jeb uspulinu (0,5% atschkaidijumâ us 1 stundu). Daschreis kodina ari sehklas ar kasu uhdeni. Preeksch schi noluhka kweeschus waj meeschus sabar maisâ un mehrze parastâ uhdeni 4—6 stundas un pehz tam us 10 minutem eeleef 50—52° C karstâ uhdeni. Stingri japeeturas pee noteitkas temperaturas, jo zitadi war bojat dihgshanas spehjas. J. T.

Tabakas apsehjas platiba Wahzija 1921. gadâ. Pehz ofisialâs statistikas Wahzija 1921. gadâ ar tabaku bija apsehks 10068,6 ha (gadu eepreeksch 13106,2 ha) us 359807 gabaleem pee 332.659 lauksaimneekem.

Kuhdras eeguhshana Wahzija. Pirms kara Wahzija raschoja 500.000 tonnas kurinamâs kuhdras. Ar 1918. g. sahktâs intensiwaka kuhdras ismantoshana un schini gadâ eeguhst 600.000—700.000 t. kuhdras. 1919. g. attihstiba eet wehl tahlak un rascho jau apmehram 1 miljonu tonnas, bet 1920. g. — 2¹/₂ miljonu tonnas un 1921. g. sakneefs milsigus apmehrus — ap 3 miljonu tonnu. Strahdneeku skaitis no 96 eetaisem, kur strahdâ ar maschinam ar 2688, zehlees 1920. g. us 7812 eetaisem ar 30.150 strahdneekem. J. T.

Holande suhta swaigu peenu Wahziji. Pehz 7 mehneschu gara pahrxrauma, pateizotees neisdewigam walutas kursam, Wahzija atjanojusi lihgumu par swaiga peena eeweshanu no Holandes. Amsterdamâ nodibinats peena eepirshanas punkts. Par deenu nosuhhtis no 30.000—100.000 litru swaiga peena.

No 1. oktobra 1919. gada līdz 30. septembrim 1920. gada **Anglijā** registrētas 5147 gowi, kuras dewušas 8000 mahrz. un wairak peena (1 angl. mahrzina = $1\frac{1}{10}$ muhsu mahrz.). No tām 4080 gowi dewušas wairak par 8000 mahrz. peena, kas sadalas šāhdi: 2115 gowi dewušas starp 8000 un 9000 mahrz., 1050 gowi starp 9000 un 10.000 mahrz., 534 gowi starp 10.000 un 11.000 mahrz., 218 gowi starp 11.000 un 12.000 mahrz., 80 gowi starp 12.000 un 13.000 mahrz., 44 gowi starp 13.000 un 14.000 mahrz., 17 gowi starp 14.000 un 15.000 mahrz., 9 gowi starp 15.000 un 16.000 mahrz., 7 gowi starp 16.000 un 17.000 mahrz., 2 gowi starp 17.000 un 18.000 mahrz., 2 gowi starp 18.000 un 19.000 mahrz., un 2 gowi starp 20.000 un 21.000 mahrzinas.

Registrazijas usdewums:

1. Weizinat peena lopu audseshanu, neskatotees us fugu.

2. Tuwinat šawā starpā peena lopu pirzejus un pahrdewejus.

3. Weizinat buktu eerakstishanu ziltis grahmatās.

4. Ar labeem peena lopeem šagahdat leelafus eenahkumus. J. T.

Wistas un gowi. Behdejos gados Amerikā arween leelafu peekrishanu laukfainneeku starpā eeguht tahda fainneekofchanas eefahrta, kurā, tā papildinajums weens otram, teel turetas gowi un wistas. Lai rahditu, tā tahda fainneekofchana isskatas un kahds, fewischki ir wistu skaitis, lai eenahkumi no wistu kuhis atstahtu manamu eespaidu us wistas fainneezibas eenahkumeem, es zelschu preekshā daschus skaitkus. Weenā fainneezibā tura 500—800 wistu un 25 gowi. Jaunajā gowu kuhī paredsetas stahwweetas 38 gowim. Wistu kuhis ir 100 pehdu gara un 90 pehdu plata ehka. Rahdā lihdsigā kaimian fainneezibā wistu skaitis ir ap 400. Sem laukfainneezibas augstkolas putnkopibas profesora wadibas teel wektas wistu pahrraudhibas grahmatas. Rahdā zitā fainneezibā ir atkal 16 gowi un 350 wistas. Šhini paschā aprinki lihdsigā kahrtā fainneeko wehl dauds zitas mahjas. Aprinki širahdā atfewischks putnkopibas spezialists.

Us kuru puši šweras muhsu fainneezifkā politika, waj mehs ruhpesimees par to, lai nostiprinās muhsu laukfainneeziba, tura buhtu droshs pamats ari weseligai

ruhpneezibat jeb waj mehs nosleeksimees us to puši, kura šaka, tā Latwijās pamats ir ruhpneeziba, kuru ar maisti lai tad apghadatu muhsu wifadu nāstu nospeestee un nomahktee semkopji, kureem nenowehlē ne masako darba pelnu, bet no kureem prasa zenas, lai pretšchu pahrdeweji waretu smalki dshiwot.

Rihtfrishjas fuga Amerikā usrahda jau 49 gowi, kuras raschopuschas gadā pahri par 1100 mahrzinu sweekta. Gowis, kura eenehmufi nupat 41. weetu, isdewufi pabeigtā gadā 1390 mahrzinas sweekta.

„Semes Spehks“.

„Brihwās Semes“ ikpahnedelas besmakfas peelikums laukfainneezibai un lauku dshiwai.

Redaktors: Agronoms R. Umanis.

Isdeweja: Latw. Semn. Saweeniba.

Saturs:

Lpp.

R. Umanis — Laukfainneeka darbs un usdewums	209
J. Wagners — Bee teem, kuri rada wehriibas	210
Agr. R. Dshinš — Muhsu dehli un meitas	215
A. Šj. — Lopbaribas lihdsietu eewahshana	216
M. Sotats — Wairak usnehmibas	218
A. — Mans darbs un manas ilgas	221
B. Ehrgle = Peitsch — Zahna feers	222
Ishajeem brihscheem	223

Latwijās Beenfainneezibas Zentralā Saweeniba

Rigā, Dširnawu eelā Nr. 87/89. Tahlr. 22-30

apweeno topmoderneezibas
 === wifā Latwijā. ===

Sweekta eksports!

Olu eksports!

Sneebj padomus topmoderneezibu dibinashanā un eerishofchanā, organizē olu veenemshanas un šklirshanas punktus, rekomandē topmoderneezibu darbinectus, isshuhta šawus spezialistus us weetam.